Łódź, 4|5 1921 r. Cena pojedynczego numeru 5 mk. Rok założenia 1879

№. 120

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

BUDUJMY OJCZYZNĘ zgodą i pracą!

Cena prenumeraty:
w Łodzi
Kwartalnie Mk. 315.
Miesięcznie ,, 105.
za roznoszenie
15 mk. miesięcznie.
Z przes. poczt.
Kwartalnie Mk. 390
Miesięcznie ,, 130.
poza Łodzią egz. 5,50
w Ameryce:
½ dolara miesięcznie

Konto Pocztowej Kasy Oszczędności 60,594.

KALENDARZYK

W. Krz. d Konst
Ś Krz d Flor
C Wnieb Pań

REDAKCJA
w ŁODZI
Al. Kościuszki № 41
TELEFON 28.

ROZWÓJ

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY I LITERACKI

Sroda dnia 4 maja 1921 roku.

Z Warszawy ogłoszenia do Rozwoju przyjmuje wyłącznie „Reklama Polska" Jasna 10.
Za terminowe wychodzenie ogłoszeń i ofiar administracja nie odpowiada
Ogłoszenia do numerów następnego dnia są przyjmowane do godziny 5 wieczór.

ROZRUCHY NA GORNYM SLĄSKU.

Sląsk protestuje.

Komisarjat Plebiscytowy w Sosnowcu podał dnia 2 maja w nocy następujące informacje:

W całym okręgu przemysłowym górnośląskim wybuchł w dniu dzisiejszym częściowy strajk robotników polskich jako samorzutny odruch przeciw niepomyślnej dla Polski propozycji Rady Najwyższej, według której Polska otrzymać ma podobno tylko okręgi Rybnicki i Pszczynski oraz skrawki powiatu Katowickiego. Wiadomość o tej rzekomo zamierzonej decyzji przyniosła w dniu wczorajszym wydawana przez Polski Komisarjat w Bytomiu „Oberschlesische Grenzzeitung", a potwierdziły ją dzisiaj niemieckie pisma „Morgenpost" i „Oberschlesische Landeszeitung", organ niemieckiego Komisarjatu Plebiscytowego. Wskutek tych doniesień stan podniecenia umysłów i wzburzenie wzmogły się w ciągu dnia i wyładowanie nastąpiło narazie w sposób samorzutny przez częściowy strajk robotników polskich.

BYTOM 3. 5. (EE) Strajkujący robotnicy wysłali na ręce Lloyd Georga następujący telegram do Rady Najwyższej:

„Wiadomość, iż komisja rządząca na G. Sląsku przyznała Polsce tylko powiaty Pszczyński i Rybnicki gwałcąc przepisy traktatu pokojowego, dotyczące głosowania według gmin, oburza w najwyższym stopniu ludność robotniczą G. Sląska. Chcąc dać wyraz oburzenia, porzucili robotnicy dziś pracę. Strajk objął wszystkie kopalnie i zakłady metalurgiczne. Robotnicy strajkujący przysyłają uchwałę w której dopominaja się aby zawiadomić Radę Najwyższą że pod żadnym pozorem nie pozwolą się oddać ponownie w niewolę Niemców, raczej są zdecydowani zniszczyć zakłady przemysłowe. Prosimy Radę Najwyższą, aby nie pozwoliła na pogwałcenie woli zasiedziałego ludu polskiego i przyznała Polsce gminy z większością polską.

Za Zjedn. Zw. Zaw. Polsk.
(—) Graiet Sikora, Kowalczyk
Graliński.

Zjednoczenie związków zawodowych polskich reprezentuje 300 tys. robotników. (2)

Rozruchy.

BYTOM 4. 5. (EE) Godz. 6-a Strajkujacy robotnicy rzucili się na niemców. Zajęli oni tajne składy broni niemieckiej, którą członkowie organizacji „Orgessu" za pieniądze im zdradzili, uzbroili się i zaczęli zajmować teren plebiscytowy. Zajęli prawie cały powiat Katowicki ze wszystkimi miastami jedynie załoga m. Katowice wystąpiła w szyku bojowym i wystawiła tanki wobec tego powstańcy wyszli z miasta. Wojsk koalicyjnych powstańcy nie zaczepiali. (2)

Protestujemy!

Depesze Est Ekspresu przyniosły wieść, że komisja plebiscytowa w Opolu przyznała Polsce tylko dwa powiaty Rybnicki i Pszczyński oraz kawałek Katowickiego!

Wiadomość tą sprostowała i wyjaśniła druga agencja polska PAT).

Jak tam radzono w Opolu, nie wiemy, boć wszystko to trzymane jest w sekrecie, ale jeżeliby koalicja sama złamała traktat wersalski i jego artykuł 88 wraz z punktem 5-tym, gdzie wyraźnie jest mowa, że rozstrzygnie prawo do ziemi śląskiej ilość gmin, to my musimy przed całym światem frymarkę taką, nowy rozbiór Polski zaprotestować!

Wypadki dziejowe nie przechodzą bezkarnie, jeśli się postępuje niesprawiedliwie. Jak rozbiory Polski, tak i ta nowa krzywda którą nam szykuje sprzymierzona koalicja, zostaną pomszczone srodze boć należą do nieuczciwej roboty I odwieczna bajka Ezopa kończąca się zdaniem, wśród najszczerszych przyjaciół psy zająca zjadły" jeszcze rąz nabiera niesłychanej aktualności!

I dlatego z całą stanowczością głosem nie rozpaczy, ale pochodzącym z zupełnego przekonania w zasadniczość naszych żądań protestujemy przeciwko nieuczciwym zamiarom ententy, przeciwko nowej narodowi polskiemi wyrządzonej krzywdzie i wołamy nie rozdzierajce żywego organizmu, bo to zbrodnia która spadnie na was i na wasze pokolenia!

Slązk musi być polskim.

Korfanty ustępuje.

Warszawa 4 | 5 (EE) „Kurjer Poranny" donosi, iż nota Korfantego, nie miała charakteru urzędowego, Korfanty złożył urząd komisarza plebiscytowego. (2)

WARSZAWA 4. 5. (EE) „Kurj. Por." donosi Dziś o godz. 9-ej rano z polecenia włoskiego pułkownika Mariniego. ludność polska, która zajęła Bytom i Katowice została wezwana do oddania władzy w ręcę komisji mocarstw zachodn. Ludność zastosowała się bez oporu do wezwania. Obecnie panuje spokój.

NIEMCY ZBROJĄ SIĘ NA GWAŁT.

BERLIN 3 (PAT) Omawiając żądania ententy w sprawie rozbrojenia Niemiec pisze Rothe Fahne. Mimo zredukowania armji niemieckiej i ograniczenia liczby Sicherheitswehry są w Niemczech niezmiernie wprost masy broni i amunicji. Wiadomość o mobilizacji Orgeszu i Einwonerwehry w Prusach Wschodnich przeciw Polsce wskazuje wyraźnie że organizacje te maja inne zadania, aniżeli staranie o utrzymanie porzadku w państwie. W Prusach Wschodnich Einwonerwehr jest instytucją państwowa, a prezydent oddał do jej dyspozycji aparat administracyjny i rozdzielił między członków broń i amunicję i toleruje „Orgesz", w którego planach zawiera się walka z wrogiem wewnętrznym i zewnętrznym. Wschodnio pruskie organizację wojskowe zbroją się pospiesznie do walki na wielką skalę. Broń amunicja oraz inne materjały wojenne idą całemi masami do Prus Wschodnich. Na granicy Prus Wschodnich z Polską zmobilizowano podobno od dnia plebiscytu górnośląskiego wszystkie oddziały Einwonewehry.

WARSZAWA 3 (Pat) Wobec przekroczenia(?) przez Konfantego jego pełnomocnictwa jako komisarza plebiscytowego rząd odwołał go z tego stanowiska.

PARYZ (rt) We Francji poczyniono wszelkie przygotowania do powołania pod broń rocznika 1919.

Decydujący pojedynek.

Wielkiemi kroki zbliża się rostrzygnięcie na Górnym Śląsku. Jakim ono będzie, komu przypadną w dziale złotodajne pola czarnych djamentów oraz wielki warsztat pracy jakiego niemasz w Europie osłania jeszcze tajemnica przyszłości — a zasłoną tych decydujących dni kilku. Nie bedziemy się bawili w proroctwa, domniemania komu co przypadnie, komu co przyznają w ostatniej jednak chwili nie od rzeczy będzie zapoznać się z tym układem sił politycznych w Europie od których te niezmiernej dla nas doniosłości rozstrzygnięcie zawisło.

Anglja, Francja i Włochy — oto są czynniki od których w głównej mierze zależą dzisiaj losy G. Śląska a wogóle losy przyszłości Polski. Nigdy tak jaskrawo jak obecnie nie uwidoczniła się głęboka zależność obecnych dziejów Polski, od koalicji i jej postanowień.

Co do Anglji postępowanie jej jest jasne, proste niedwuznaczne i niezwykle konsekwentne.

Wszelkie jej zarządzenia zacząwszy od wpuszczenia krociowych hord Niemców, do głosowania, a skończywszy ostrożnemi zastrzeżeniami mężów kierujących nawe polityki angielskiej którzy niedwuznacznie orzekli iż plebiscyt ma być tylko „podstawą" do przyznania, które osłabiając Polskę, godzą jednocześnie w światowe stanowisko Francji, te właśnie zarządzenia mówią same za siebie.

Już bezpośrednio po wojnie ujawniły się ostre tarcia miedzy Paryżem i Londynem, powstałe na tle stosunku do Niemiec.

O ile Francja chciałaby radykalnie usunąć zmorę militaryzmu pruskiego z Europy i zabezpieczyć swoje Północne granice, o tyle Anglji powalenie Niemiec raz na zawsze nie leżało i nie leży w jej rachubach. Czy Anglji zależy aby Francja nie była zbyt silną, czy też inne jakie powody kierują zawsze logiczną polityką mglistego Albionu — dość, że mimo zapewnień różnych urzędowych i półurzędowych agencji telegraficznych stosunek ten nie przedstawia się tak różowo, jak to by chcieli przedstawić politycy Zachodu. Otóż taka sojuszniczka Francji jak Polska, z olbrzymiemi niewyzyskanemi skarbami naturalnemi z mocną armją i rozwiniętym przemysłem nie leży w intencjach Anglji, skutkiem czego oddanie Polsce tak potężnej placówki przemysłu, jak Śląsk — stanowczo będzie miało w Anglji zdecydowanego przeciwnika.

Trudno jednakże odmówić Polsce praw do Śląska. W Londynie prawdopodobnie mają takież, jeżeli nie lepsze pojęcie o stosunkach etnograficznych, panujących w tej prastarej piastowej dzielnicy — dlatego też Anglja, zmuszona będzie uznać podział Śląska — ale zrobi tu tak, abyśmy uzyskali jaknajmniej.

W sprawie tej dzielnie będą jej sekundować Włochy. Polityka włoska od szeregu lat nie miała żadnych zasad etycznych — bo o tych trudnomówić w polityce t.j. sztuce gnębienia słabszego bez hałasu, ale nie miała nawet pozorów solidności. Ostatnia zdrada Niemiec, wystąpienie z trójprzymierza i nietylko wystąpienie ale rucenie się z tyłu na Austrję — pomimo naszych sympatji po stronie Koalicji, musi być napiętnowane, politycznie jako zwykła zdrada — że nie użyjemy tu wyrazów mowy potocznej—nie chcąc obrażać uszów czytelnika. Ze wzmianek prasy wyniku iż Niemcy zdaje się obietnicami wielkich dostaw węglowych do Włoch, umiały sobie zjednać sfery polityczne Rzymu, które zamykając oczy na prawdę — napawają się dzwiękami katarynki z Berlina i nadzieją łatwych zysków.

Przeciwwagę tych to powyższych koncepcji jest stanowisko Francji, która bez zastrzeżeń jest po naszej stronie.

Wie ona dobrze że w ewentualnym konflikcie z Niemcami na Polskę i jedynie na Polskę zawsze liczyć można. Powiedzmy otwarcie iż dzisiaj Warszawa jest prawą ręką Paryża i w decydującej chwili Francja z całym zaufaniem może się na nas oprzeć. Dlatego też w sprawie Śląskiej wytęży ona wszystkie siły abyśmy ze Śląska dostali jak najwięcej i jaknajprędzej.

Mylą się ci, którzy uważają sprawę Śląska za sprawę Polski. Dzisiaj jest to zagadnie nie decydujące o losach Europy, jest zarodkiem przyszłego ukształtowania stosunków politycznych i zarodkiem przyszłej wojny.

O Śląsk zmagać się będzie nie ... Polska której znaczenie w Europie jest zbyt nikłe w stosunku do zachodnich kolosów — o Śląsk zmagać się będą najmocniejsze obozy z Anglją i Francją na cele.

Ze stolicy.

Tekst dyplomu Nacz. państwa

WARSZAWA 1 go maja (PAT) Tekst dyplomu doktora medycyny „honoris causa" wręczonego Naczelnikowi Państwa przez uniwersytet warszawski: „My Jan Kochanowski profesor średniowiecznej historji Polski, obecny rektor i Antoni Gludziński dr. medycyny profesor padalogji i terapji specjalnej obecny dziekan wydziału medycznego, męża znakomitego Józefa Piłsudskiego na pierwszego Naczelnika najjaśniejszej Rzeczypospolitej polskiej w czasie odzyskania niepodległości jednogłośnie obranego, który studja medyczne ongiś zaczęte sam przerwał, aby tem łatwiej uleczać serca polaków niewolą zgnębionych, który z wybuchem wojny miecz przez pradziadów przekazany wzniósł dla wyzwolenia Ojczyzny a wypełniając święte pragnienia i marzenia przodków, swoją piersią i piersią żołnierza polskiego nawale wrogów się przeciwstawił, który nałożywszy mocne fundamenta bytu Ojczyzny rozpalił na nowo na kresach pochodnię wiedzy przez tyranów zgaszoną, który nietylko około wyzwolenia i odbudowania Ojczyzny, lecz wraz z Polską całą także około zabezpieczenia i innych narodów wielce się zasłużył 2 maja 1921 roku doktorem medycyny Honoris Causa uroczyście ogłosiliśmy i dla stwierdzenia tego ten oto dyplom w pieczęć uniwersytecką zaopatrzyliśmy." (6)

Likwidacja Urzędu walki z lichwą.

WARSZAWA 4 5 (EE) Urząd walki z lichwa zostaje zlikwidowany.

Wszystkie urzędy przejęte będą przez władze administracyjne 1-ej instancji. Jedynie pozostaną urzędy walki z lichwą w Warszawie, Łodzi, Lublinie, Krakowie i Będzinie

Sowiety robią ustępstwa.

(ph) Wobec tego, że sprawa nawiązania stosunków handlowych między Rosją sowiecką a Europą zachodnią nabiera dziś cech bardziej realnych, powstaje pytanie, w jaki sposób Rosja płacić będzie za towary sprowadzone. Rozumie się bowiem samo przez się, że wzmożenie rosyjskiego przywozu zależnem jest ściśle od wzrostu rosyjskiej zdolności wywozowej. Tymczasem przy dotychczasowym systemie znacjonalizowania handlu zdolność ta była bardzo ograniczoną. Swiadomość tego dotarła, jak się zdaje, nawet do kół rządzących dziś Rosją, gdyż w ciągu ostatnich tygodni rada komisarzy ludowych wydała szereg zarządzeń, które w zasadzie znacjonalizowania handlu czynią wielki wyłom.

Przedewszystkiem więc zmienione zostały zasadniczo obowiązujące dotąd przepisy o gospodarce zbożowej. Zniesioną została odpowiedzialność zbiorowa gmin wiejskich za dostaw wyznaczonych na poszczególnych włościan kontyngentów. Odtąd kontygenty wymierzane być mają indywidualnie dla poszczególnych gospodarstw rolnych.

Ważniejsze jednak od tego przepisu, który zapewne pozostanie na papierze, jest wydanie zezwolenia, żeby włościanin, który przepisany kontyngens dostawił, nadwyżkę swego gospodarstwa zużywał albo na wymianę wzamian za wyroby upaństwowionego przemysłu albo też na wolny handel czy to za pośrednictwem kooperatyw czy też bezpośrednio. Niewątpliwie zmiana ta może dla producentów rolnych stanowić znaczną podnietę do podniesienia wytwórczości ponad własne potrzeby.

W związku z rolą, jaka przy tym nowym układzie stosunków przypaść może w udziale kooperatywom rosyjskim, rząd sowiecki, który w swoim czasie uznał za konieczne wcielić je w ramy swojej oficjalnej organizacji, postanowił uniezależnić je zupełnie od siebie i znieść wszelkie przepisy, które by krępowały je w działalności handlowej. Jednem słowem i w tym zasadniczym punkcie Rosja sowiecka coraz więcej oddala się od głoszonych przez siebie idei. (7)

NIEMCY A KOALICJA.

Termin dwunastodniowy dla Niemców.

Na posiedzeniu Rady Najwyższej został wyznaczony Niemcom termin dwunastodniowy. Przed upływem 12 dnia rząd niemiecki ma przyjąć bez zastrzeżeń warunki komisji odszkodowań.

Pochód Francuzów.

„Echo de Paris" donosi, że francuska komenda wojskowa będzie postępowała w Zagłębiu Ruhry tak, jak i w swoich operacjach bardzo ostrożnie. Pochód odbywać się będzie bardzo powoli, ponieważ grozi niebezpieczeństwo sabotażu i czynny opór ludności.

Niemcy cieszą się niezmiernie.

Pisma berlińskie donoszą, że według ostatnich wiadomości nadeszłych z Londynu, sytuacja Niemiec nieco się polepszyła ze względu na stanowisko Anglji, która sprzeciwia się operacjom wojskowym w Zagłębiu Ruhry. Lloyd George niebędzie mógł lekceważyć tej opozycji. Gdyby istotnie do Niemiec zostało wysłane ultimatum, to byłoby to ze stanowiska Niemiec znaczne polepszenie sytuacji. Żądania zawarte w ultimatum będą tego rodzaju, że istnieje nadzieja załatwienia konfliktu bez okupacji Zagłębia Ruhry. Ultimatum ma rzekomo zawierać żądanie, że Niemcy podobnie jak i Turcja mają się poddać kontroli finansowej Sprzymierzonych.

Górny Śląsk musi być nasz!

Obchód rocznicy 3-go maja.

a) Poraz trzeci od chwili wyjścia okupantów, przypada uroczystość obchodu święta 3-go maja jako rocznicy Konstytucji. Wszędzie też, w całej Rzeczypospolitej Polskiej naród nasz święcił dzień tradycyjnem dziękczynnem nabożeństwem i pochodami manifestacyjnymi.

W Łodzi.

Od samego rana miasto nasze przybrało wygląd niezwykle uroczysty Na wszystkich gmachach państwowych powiewały flagi narodowe przyczem na balkonach prócz orłów białych, zawieszono u spodu portrety Naczelnika państwa okolone kwiatami i zielenią.

Wszystkie sklepy zamknięte były przez cały dzień. Tramwaje miejskie oraz koleje podmiejskie nie kursowały do godziny 3-ej pp.

We wszystkich świątyniach katolickich, o g. 9-ej rano odbyły się uroczyste nabożeństwa które zgromadziły liczne zastępy wychowańców szkół miejscowych oraz tłumy wiernych. Podczas nabożeństw wygłoszono okolicznościowe mowy.

Staraniem miejscowego garnizonu wojskowego, celem upamiętnienia tej dziejowej chwili, urządzono na Placu Dabrowskiego mszę polową, poprzedzoną przeglądem wojska przez dowódcę okręgu generalnego generała Rządkowskiego.

Po dokonanej rewji wojska, mszę polową celebrował zastępca dziekana przy D. O. G. kapelan wojskowy ks. Ostachowicz. Po nabożeństwie wygłosił ks. kapelan Czech okolicznościowe kazanie, podnosząc znaczenie Konstytucji 3-maja 1791 roku.

Po ukończeniu tej ceremonji wszyscy uczestnicy uroczystości uformowali pochód, który ruszył ulicami Targową, Średnią, Placem Wolności, Piotrkowską do gmachu hotelu „Victoria". W pochodzie brały udział oddziały wojsk pieszych, policja konna, straż ogniowa, skauci, sokoli, oraz inne organizacje i stowarzyszenia. Pozostała część pochodu, udała się do gmachu Resursy Rzemieślniczej, gdzie z balkonu przemawiał Józef Wólczyński. Tutaj następnie pochód rozwiązał się.

* * *

Całkiem oddzielnie, zorganizowała pochód N. P. R. w której brali udział członkowie należący do polskich związków zawodowych różnych dzielnic, grupujących się pod hasłem narodowej partji robotniczej.

Pochód rozpoczął się o g. 9 i pół rano na Wodnym rynku, skąd kilkutysięczny tłum wyruszył ze sztandarami i orkiestrą przez ulicę Główną, Piotrkowską, Plac Wolności, Konstantynowską do mogił poległych w walce z caratem. Po złożeniu wieńców wygłosili mowy okolicznościowe poseł Fichna, poseł Michalak i wiceprezydent Wojewódzki. Pochód powrócił tą samą drogą o g. 3-ej po poł. do lokalu związków przy ul. Głównej № 31,

* * *

W Zgierzu.

Z inicjatywy Polskiej Macierzy Szkolnej utworzył się komitet obchodu rocznicy Konstytucji 3-go maja, z dyrektorem J. Cezakiem na czele. O g. 10 i pół rano zebrały się wszystkie stowarzyszenia instytucje i cechy ze sztandarami na rynku Starego Miasta. Po odprawionem nabożeństwie uformował się pochód z orkiestrą na czele, który ruszył ulicami. Piłsudskiego, Rynkiem Kilińskiego, 1-maja, 3-maja, Błotną i wrócił na Rynek Starego Miasta, gdzie wygłoszono mowy okolicznościowe.

W pochodzie brały udział, szkoły powszechne i średnie, stowarzyszenia młodzieży, towarzystwa sportowe, stronnictwa polityczne, policja, straż ogniowa, cechy, towarzystwa śpiewacze rada miejska magistrat, i duchowieństwo. Mistrzem ceremonji był p. Auerbach. 2

KRONIKA

— Z Tow. Kred. m. Łodzi.

Na ostatniem posiedzeniu dyr. tow. Kred. w dniu 29 b. m. przyznano pożyczek na 48 nieruchomości ogółem marek 12,000,000 (dwanaście miljonów mk.). (7)

— Wszędy Łódź.

Właściciel szkoły tak zw. „Pedagogium" Heymana przy Alei Marcinkowskiego w Poznaniu Bolesław Zawadzki z Warszawy ugodził śmiertelnie nożem w prawą pierś nauczycielkę Lebensonównę z Łodzi. Lebensonówna wkrótce zmarła. Przed sprowadzoną policją Zawadzki przyznał się do winy oświadczając, że Lebensonówna była jego kochanką i że zamordował ją na własne życzenie. Morderca liczy lat 38, żonaty, żona jednak od lat 6 bawi w Rosji. Mordercę odstawiono do więzienia.

Komunikaty.

Przemysł kinematograficzny

Praca nad wykonaniem filmu Anny Boleyn trwała przeszło 7 miesięcy i pochłonęła olbrzymią sumę ok. 150 milj. mk. pols. Specjalnie zbudowana dla tego obrazu dzielnica starego Londynu została wiernie skopjowana ze starych sztychów. Budowę wykonano przy współudziale kilku wybitnych architektów, 14 majstrów, 200 stolarzy i przeszło 500 robotników. Do budowy która trwała przeszło 3 miesiące, zużyto następujących materjałów: 2500 metrów kubicznych belek drewnianych, 500000 cegieł, 12500 metrów kwadratowych desek, 14000 worków gipsu, 20000 worków gliny, 500 fur piasku, 500000 gwoździ, 100000 kilogramów żelaza. Zabrukowano 15000 metrów kwadratowych placu kamieniami kostkowemi.

W turnieju bierze udział 500 statystów na koniach. Oprócz nadzwyczaj kosztownych kostjumów historycznych dla głównych postaci dramatu wykonano przeszło 5000 kostjumów dla rycerzy, lokai dworskich, żołnierzy, mieszczan, statystów.

Ciekawym przyczynkiem do zrozumienia olbrzymiego rozwoju przemysłu kinematograficznego, może służyć fakt, iż firma „Lasky Famous Player Company" w Nowym Yorku nabyła prawo wyłącznej eksploatacji filmu „Anna Boleyn" na Amerykę i Anglję za nieprawdopodobnie wysoką sumę 300000 dolarów, co czyni przeszło 150 miljonów marek polskich.

1555 | 1 (7)

Jak „Hakata" krzyżacka gospodarowała w pow. grudziądzkim

Powiat grudziądzki uważany był zawsze za jeden z najwięcej zniemczonych powiatów i za ostoję germanizmu.

Jeszcze w trzynastym wieku zaczęli krzyżacy, ci pionierzy „kultury" pruskiej umacniać się w powiecie tutejszym. Budowano zamki obronne i w nich osadzono komturów krzyżackich. Tak powstały gniazda i siedziby komturskie w Grudziądzu, w Radzynie, Rogóźnie, Pokrzywnie, o których istnieniu świadczą do dzisiaj istniejące rujny zamków.

Z zamków tych nieśli krzyżacy kulturę gwałtu rabunku, podboju i uciemiężenia naszym rodakom.

Po pierwszym rozbiorze Polski, już w roku 1776, spieszy wielki krzyżak Fryderyk do Grudziądza i na wzór dawnych placówek krzyżackich buduje tu wielką i silną twierdzę jako ostoję germanizmu i gwałtu, symbol marzenia swego o podboju wschodu. O rozmiarach założenia tejże twierdzy świadczą zapiski, które nam donoszą, że na budowę tę przeznaczono jeszcze w roku 1776 dwa i pół miljona pruskich talarów i zatrudniano stale zwyż 5000 (pięć tysięcy) robotników.

Widzimy jednak, że krzyżactwo niema szczęścia, że praca ich i ofiara nie miłą jest Panu Bogu, bo skoro tylko wzrosną do potęgi i znajdą się u szczytu swej swietności—padają z upokorzeniem i marnują swą wiekową pracę. — Tak było w wiekach średnich, tak jest i dzisiaj W roku 1410 rozbił krzyżaków król polski Jagiełło pod Grunwaldem, z której to klęski już się więcej krzyżactwo nie dźwignęło; tak samo w roku 1918 rozbiły wojska aljanckie krzyżaków ... Francji, zadając im klęskę zupełną. Tak ... butne krzyżactwo, a z niem i za niezwyciężoną uważana twierdza w Grudziądzu.

Zdawało się bowiem Niemcom, że Polaków już niema w dawnych Prusach Zachodnich. Tymczasem o dziwo, istny cud — po przepędzeniu z kraju kilkutysięcy niemieckich urzędników, pozostałe miljony ludzi czują się i stają się Polakami — mowa polska rozbrzmiewa w domu, w szkole, w kościele i na ulicy Niemcy zbaranieli, nie mogli pojąć, w jaki sposób się to stało, że w tym rzekomo niemieckim kraju niema Niemców.

Niemcy bowiem starali się wszelkiemi, sobie właściwymi środkami kraj nasz zniemczyć. Jakich nielegalnych i podstępnych sposobów używali, świadczy o tem ich własna broszura, wydana w roku 1916 pod tytułem „Kurze Beschreibung des Landkreises Graudenz". Ponieważ broszura ta zawiera wiele faktów prawdziwych, a Niemcom nie miłych, przeto uważano broszurę tę jako rzecz poufną, piszą bowiem w nagłówku „vertraulich zu behandeln".

Otóż na stronie 9-tej broszury przyznają, że zadaniem rządu pruskiego było zgermanizowanie kraju, wszelkimi środkami. Około roku 1880 wykupował rząd pruski wszelkie większe majątki ziemskie z tego powodu, aby nie przeszły w ręce polskie. Zamieniał je na domeny państwowe i obsadzał li niemcami - krzyżakami. Domen tych było w powiecie tutejszym 14 z 5000 ha ziemi.

Ponadto pracowała słynna komisja osadnicza, która kupowała majątki na parcelację obsadzając je kolonistami Niemcami. Komisja ta zakupiła w tutejszym powiecie 24 majątków z 10 178 ha ziemi i osadziła na nich około 520 kolonistów.

Mimo tej gwałtownej roboty germanizacyjnej przyznają się Niemcy na stronie 10-tej tejże broszury do niemiłych dla nich faktów i smutnych rezultatów, piszą bowiem: „Niestety należy przyznać fakty, że wprowdzie dzierżawcy domen i ich inspektorowie są niemcami, natomiast służba, mieszkańcy i robotnicy tutejsi pozostali mimo to polakami".

Dalej biadają Niemcy, ze średnia i mała własność rolna pozostała przeważnie w rękach polskich.

Do zniemczenia tutejszego powiatu, przyczyniał się wielce „Bank chłopski" w Gdańsku. — Tenże osiedlił 250 kolonistów na 5400 ha ziemi i zabezpieczył niemiecki stan posiadania przy udzielaniu pożyczki pod warunkiem, że bez wiedzy i woli Banku chłopskiego, nie wolno Niemcom żadnej posiadłości sprzedać Polakowi

I mimo to wszystko nas nie zniemczyli, Polacy byli, są i zostaną na swej własnej ziemi panami, której więcej wydrzeć sobie nie pozwolą i bronić jej będą przed wszelkimi atakami wrogów naszych (7)

Odkrycie słonia przedhistorycznego.

(o) Niedawno w kamieniołomach w Chagny we Francji odkryto niezwykle interesujące wykopaliska. Znaleziono mianowicie skamieniałe części słonia „Elephans planifrons", który żył w czasach zamierzchłych. Ten gatunek słonia znany był tylko w Indjach i z tego to powodu znalezienie go w Chagny jest faktem niesłychanie ciekawym dla świata uczonych. Dla tego to członek instytutu i docent wydziału przyrodniczego w Lyonie w asystencji dr. Mayeta profesora paleontologii, udali się do kamieniołomów, aby przeprowadzić dalsze poszukiwania i odnaleźć wierzch głowy słynnego Elephans planifrons. Na razie udało im się znaleźć części zębów, kręg szyi i żebro. Dalsze poszukiwania trwają. (6)

Pamiętajcie
O polskim żołnierzu

= TEATR =
ROZMAITOŚCI
Cegielniana 63

Pierwsze popularne przedstawienie
Tylko kilka występów **Operetki Polskiej**
Chór i orkiestra powiększone.

Dziś o godz, 8.15 wieczór. znakomita oper. w 3 akt.

Baron Kimel.

Kasa czynna od godz. 11 do 2 i od 5 po pol.
1546

SALA KONCERTOWA

Tylko dwa przedstawienia. — — — Każdy — inny program: Sroda, dn. 4-go maja o godz. **4-ej** po pol. oraz czwartek dn. 5-go maja o godz. **12-ej** w południe odbędzie się

„SWIĘTO WIOSNY"

Najcudowniejsze bajki świata

Figliki! Humor! Werwa! Smiech!

Cała Łódź dzieci.

Wesołość i fantazję czynić będą najulubiensi artyści

HALINA STARSKA — królowa - bajka.
MARJA STRONSKA — księżna - śmieszka.
HENRYK MAŁKOWSKI — najcudowniejsze dziecko świata.
BENEDYKT HERTZ — sam bajczarz.

Ceny miejsc od Mk. 40 do Mk. 180 nabywać można w kasie Sali Koncertowej codziennie od godz. 10—1 oraz od godz. 3—7 po poł, a w niedziele i swięta od godz, 10—12 oraz od godz. 2—5-ej,

1547

Ważne!

Jedyny najtańszy skład zakupów dla kooperatyw, związków stowarzyszeń i kupców (pod firmą.)

„Najtańsze źródło"

poleca

tow. biały	korty
modepolany	sukna
płócienika	szewjoty
surówki	bostony
barchany	chustki różne
zapał na wsypy	satyna
cajgi różne	etamina
welenki na	kretony
(bluzki i suknie)	batysty i nici

UWAGA: Wszystko sprzedaje tanio bo w prywatnem mieszkaniu

Dzielna 34

Hurt i Detal

Tow. prosto z fabryk. (1506

Kotły

żelazne w ilości 8 sztuk oraz 3 wagi 10-cio pudowe tanio do sprzedania. NAWROT № 28, m. 3. 1543

Rzadka okazja!

Z powodu wyjazdu sprzedam dom parterowy z oficyną

placem i ogródkiem w środku miasta duży sklep nadający się na biura lub każde przedsiębiorstwo z większem pomieszczeniem mogą być zaraz zwolnione, cena 3 i pół miljona marek. Oferty pod „Okazja" do eksp, Rozwoju. (1558)

Grono telefonistek uprzejmie zaprasza W. P. na

Koncert - Raut

mający się odbyć w sali „Białej" Manteufla dnia 5 maja 1921 o godz. 8-ej wiecz.
Dochód przeznaczony na inwalidów wojennych.
KOMITET.
1559

Meble! Olbrzymi wybór nowych i okazyjnych: Salony mahoniowe sypialnie mahoniowe jasne dębowe, stołowe, gabinety, urządzenia biurowe, łóżka metalowe, krzesła Thoneta meble białe. sprzedaje najtaniej skład mebli Władysława Remiszowskiego Piotrkowska 116 I piętro front.
co dr d, 4—2704—3

Dr. med. M. Skłodowska Felauer

Choroby kobiece i akuszerja
ROZWADOWSKA 1,
od 3 i pół. do 5 i pół.
107-4

Drobne ogłoszenia:

Kupno i sprzedaż:

A.A.A. Kupuję futra, zakiety karakułowe, fokowe, garderobę, bieliznę, dywany, meble maszyny do szycia, płacę najdrożej. Wólczańska 43, Chrzanowicz.
7572—00

AA-A MEBLE sprzedaję Sienkiewicza 59 m. 26 of. II wejście II piętro. 00

A. Sprzedaje: szafy łóżka, stoły, otomany, biurka oraz inne meble Przeździecki Piotrkowska 108. 4—3642—7

Aby zaraz sprzedam łóżka, maszynę, zegar. etażerkę, Przejazd 24 — 1. 4—3675—1

Sklep spożywczy do sprzedania wiadomość Szkolna 19. 4—3634—2

Domy do sprzedania, Aleje 1-o Maja 16 Woźniak. 4—2426—0

Sklep kolonjalny dobrze prosperujący sprzedam zaraz Rozwadowska 38 Ertner. 4—5501—1

SPRZEDAZ SKÓR w różnych kolorach po cenach zniżonych Z. Raczkowska Przejazd 49 III p 3715. 28 29 30 1 3 5 7 9 11 13
4—3488—5

Sklep spożywczy do sprzedania z powodu wyjazdu Aleksandrowska 109. 4—3576—1

2 rowery do sprzedania w dobrym stanie ul. Przejazd 88 4—3665—2

Sklep do sprzedania z urządzeniem lub na prywatne mieszkanie, Łomżyńska 24 naprzeciw szpitala. 4—3663—2

Domów kilka jeden 80 tysięcy sprzedam, wiadomość Przejazd 24 — 1. 4—3676—1

Rowery dwa męski i damski wolne koła okazyjnie do sprzedania wiadomość Kilińskiego 139 w restauracji. 4—3657—1

Flower 6 mm. sprzedam Piotrkowska 92 fryzjer. 4—3684—1

MOTOCYKL 10 hp. z wózkiem lub bez sprzedam Piotrkowska 92 Kautz fryzjer. 4—3685—1

Gramofon, płyty. etażerkę, książki sprzedam Zawadzka 33 m. 22. 4—3680—1

Sklep spożywczy dobrze prosperujący sprzedam zaraz ul. Kilińskiego № 151. 4—3677—3

Syfony szklane z rurkami bez główek do wody sodowej sprzedam Piotrkowska 92 fryzjer 4—3683—1

Domek do sprzedania z ogródkiem 16 drzew owocowych dużych, plac 125 łok. długi 38 szeroki, wiadomość na miejscu przy ul. Ludwiki № 49 P. Dobrzyński. 4—3645—2

Biurko, szafy, otomanę, lustra, kredens, stół, krzesła, bieliźniarkę i umywalnię sprzedam, Piotrkowska 223 — 3 4—3670—5

Mam wilczka do sprzedania czystej rasy 4-ro miesięcznego oraz rower z wolnem biegiem w bardzo dobrym stanie, wiadomość Senatorska 121 m. 52 Kita 4—3662—1

Sprzedam sklep kolonialny z mieszkaniem i z meblami z powodu wyjazdu tylko zaraz oferty w Rozwoju pod „ZaraZ". 4—3661—2

Kilka sklepów spożywczych w śródmieściu do sprzedania, wiadomość Konstantynowska 86 w jadłodajni. 4—3629—1

Dom do sprzedania 4 mieszkania na ul. Rajtera 32 Bałuty wiadomość Radwańska 45 T. Wiśniewski. 4—3651—2

Domy w różnych cenach zaraz do sprzedania, wiadomość ul. Przędzalniana 40 m. 2 Olszewski. 4—3498—1
c s p s

Okazyjnie do sprzedania dywan włóczkowy 180x190 cm. Andrzeja 9 m. 15. 4—3588—2
s p w

Sklep kolonialny dobrze prosperujący sprzedam zaraz, ul. Radwańska 35. 4—3586—2
s pn s p

Różne:

A. Pracownia sukien i kostjumów damskich „Eleonory" przyjmuje prace w zakres krawieczyzny wchodzące, ceny nis kie Al. Kościuszki 41 16 lewa ofic. III pietro. 4—3672—3

Akuszeska Pipikowa Piotrkowska 135 m 14. Dla pań przyjezdnych lokal, 9—3578—15

Zaginął chart czarny, duży. Od prowadzić za nagrodą N. Cegielniana 48 m 2 9—3681—1

Poszukuję pokoju bez umeblowania. Oferty w Rozwoju pod „Poszukuję" 9—3682—1

Brama i mostki żelazne poszukiwane. Oferty sub Brama w adm. Rozwoju 9—3673—2

OGRODNIK przyjmuje wszelkie dekorowanie ogródków i balkonów Przejazd 33-4 od 1-2 i od 7 w. Majkowski. 9—2

Młoda inteligentna panienka poszukuje posady kasjerki, lub ekspedjentki. Oferty do adm. Rozwoju pod „A. G." 9—3674—4

Elektrotechnik samodzielny, samotny poszukuje posady. Wiad. gm. Buczek pow. Łaski Władysław Gidyński lub Radwańska 3 Wasilewska. 9—3668—3

Potrzebna panienka wykwalifikowana do rzeźniczego sklepu Karola. 12! 9—3672—2

Potrzebna zdolna podręczna do pracowni sukien. Moniuszki 2 ofic. II p. Kędzierska. 9—3659—1

Panienka z 8-mio let. praktyką poszukuje posady kasjerki lub ekspedjentki. Oferty pod „Kasjerka" 9—3664—2

Podręczna do magazynu sukien potrzebna zaraz Wólczańska 29 ofic. 9—3667—2

Młoda inteligentna gospodyni znająca się doskonale na kuchni i gospodarstwie wiejskim umiejąca szyć, poszukuje pracy Sienkiewicza 28 m. 11 9—4662—1

Ubrania i Obuwie!

Modne sezonowe męskie, damskie i dziecinne. Kamasze męskie 2500, lakierowe 4400, damskie czarne 2500, bronzowe 4355 dziecinne bronzowe 2000. Ubrania męskie do roboty 1175, strajgardowe od 3000, kamgarowe od 12500. Spodnie 200, lepsze 675 kamgarowe sztuczkowe 4500 Palta damskie i męskie modne kolory od 2500 do 10000, ubrania dziec. i chłopięce od 1000 Spódnice od 500. Bielizna, pończochy skarpetki i chustki. Wielki wybót modnych szewiotów bostonów, kamgarów, kowerkotów, batystów i bławatów Poleca po cenach hurtowych chrześcjańska składnica towarów pod firmą JARMARK ŁÓDZKI Bolesław Jagoda Piotrkowska 44 9—2250—00

Potrzebna służąca do gospodarstwa domowego bez różnicy wieku. Wiadomość ul. Brzezińska 104 u gospodarza. 9—3655—2

Panienka inteligentna, miłej powierzchowności potrzebna do restauracji do podawania Dzielna 38 tamże potrzebna kucharka. 9—3948—2

Zagubione dokumenty

Pelikant Helena i Anna zagubiły paszport famielijny niemiecki wydany w Łodzi [0—2

Kędzia Józef Andrzeja 41 zagubił paszport wyd. w Staropolu przez konsulat polski 10—3

Nader Filomena Zielona 3 zagubiła paszport rosyjski wydany w Kijowie 0—3662—2

Skradziono paszport niemiecki wydany w Łodzi na imię Piotra Arbajtera 10—3

Zaginął patent manufakturowy wydany w Łodzi na imię Zofji Hofmann 10—3660—3

Pajączkowska Katarzyna. zagubiła paszport tymcz. austryjacki wyd. w Piotrkowie 10—3

Gabryjel Szlamowicz z Ozorkowa zagubił kartę powołania, wyd w Łęczycy 10—2

Warszawski Gabinet Kosmetyczny oraz Manicure

Zatwier. przez Urząd Lekarski
Zielona 12 1 pięt, lewa oficyna od 10 do 1 i od 3 do 6
1094

Dr. SZUMACHER

choroby skórne i weneryczne.
Godz. przyj. 5—7, w niedz. święta od 11—1 po poł.
BENEDYKTA № 1.
1199

Otręby żytnie i pszenne I-go gatunku w każd. ilości do sprzedania

Biuro handlowe:
Tadeusz Rozanecki i S-ka
Andrzeja 46. 1470

Kupuje i sprzedaje

stare meble, dywany, plusze stare, futra stare, ubrania, maszyny i sprzęty domowe A. Wajcman Dzielna 9 w sklepie. 1189

Red. odp. Seweryn Bańkowski. W tłoczni W Czajewskiego